

Sympatisk stiløvelse

Bok roman

Sunniva Lye Axelsen

Følge meg alle mine dager

Cappelen Damm

Galskap og glemsel i gjennomarbeidet debut.

Ta et liv. Vri det som en vaskeklut over boksiden. Hva blir igjen når de første flekkene er tørket? I sin første roman har Sunniva Lye Axelsen lånt skrivehånden sin til en aldrende dame som går rundt i leiligheten, gjør forefallende ting og noterer ned det hun husker. I utgangspunktet en svært krevende form, spesielt når damen utstyres med et arkaisk

språk, en klar, men forfinet form med ord som nu, efter, hård, plastic.

Språket virker å være den siste skanse mot forfallet.

Sakte avdekker Lye Akselsen et røft liv bak rosetapetet og de små, men uoverkommelige gjøremålene. Når vår forteller er i ferd med å glippe, tyr hun til generelle vendinger som at det er skjær i sjøen, at noen seiler under falskt flagg. Dette er dyktig gjort.

Anstrengelse. Vår forteller er glemsom, men hun husker brokker her og biter der og pusler det sammen i anstrengelse. Hun vil, som andre, bli sett. Det er søsken hun ikke vet hvor ble av, barn hun ikke fikk og en stor kjærlighet. Hun levde et liv basert på håpet om at Axel en gang kommer tilbake.

«Et sted i verden setter en

mygg seg på Axels arm og suger blod, et sted står en kelner med nedslått blick og venter på at han skal betale regningen. Et sted bærer et sengeleie avtrykk av hodet hans. Om jeg bare visste hvor jeg skulle begynne å lete.» skriver hun i dagboknotatene.

I småbiter. Sykehistorien hennes er også lange opphold på psykiatriske sykehus, og vrangforestillingene om kjøttmeiser i leiligheten og posttyver manes frem stykkevis og delt til et bilde av et helt menneske i småbiter. Jeg-personen veksler mellom besk selvinnsikt og vaklende melankoli.

Forfatterens hånd er stø. Fortelleren er upålitelig, men det hun erindrer kan sette støkk i en leser. Jeg er spent på hvor Sunniva Lye Axelsen skal i neste bok.

VIDAR KVALSHAUG

Solid på skjør måte

Bok roman

Aasne Linnestå

Hagesang

Aschehoug

Hagesang rimer på klagesang og er en tittel med ordkløyver i.

En sommer. Mikkel som reiser bort med de to barna for at Sylvia skal få fred og rom til å skrive. Hun skriver det hun skal, små riss, episoder og skisser. Disse som er implementert i boken. Forlaget kaller dem noveller.

Aasne Linnestå lar også Sylvia skrive små brev og lange savnelapper til familien sin. Disse driver historien fremover og de er

både kjærlige, ubehagelige og lett krydret med en uvisshet om alt er som det skal, om alt blir som det skal.

Kresent. De to nivåene i boken utfyller hverandre, noen ganger direkte, andre ganger indirekte, og Norge er et bokland som har råd til å holde seg med kresen litteratur.

Linnestå er en språklig drevet forfatter. Både Sylvia og Linnestå gjør det de kan best. Forfatteren av boken kan det best på det nivået hvor hovedpersonen viser de tre L-ene, lidenskap, lengsel, loneliness.

Kunst om kunst. Andre forfattere som har skrevet om å skrive, har vært langt mer grensesprengende enn Linnestå, men hun har sitt eget tempo og sin egen teknikk. Bildet av forfattere

ren som har klatret opp i et tre i morgenkåpen, blir desperat. Linnestå erkjenner at Sylvia lever i en ekstrem verden der et lite komma kan velte hele avsnitt, og holder denne tilværelsen opp mot det prosaiske småbarns- og familielivet som hun gir uttrykk for at hun savner. Men har forfatteren Sylvia plass til dette innenfor sine rammer, eller bruker hun språket til å forskjønne familien sin?

Språkpluss. Aasne Linnestå er en forfatter som ofte får skryt for språket, et språk som vugger, pirker og overrasker, slik handlingen delvis gjør mot slutten. Hun har setninger, betraktninger og tanker som en forfatter får lyst til å rappe rått og gjøre til sine egne, men «novellene» har ikke alltid like høy kvalitet som det andre nivået.

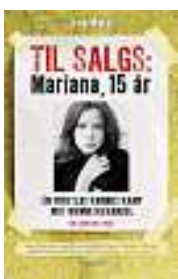
VIDAR KVALSHAUG

ANBEFALT

Iona Matei

Til salgs: Mariana, 15 år

Pantagruel

Iona Matei skriver direkte og detaljert om barn som tvinges inn i sexslaveri. En rystende historie fra en ubehagelig virkelighet som heldigvis får stadig større internasjonal oppmerksomhet, men som mange kvier seg for å snakke om.

Boken *Til salgs: Mariana, 15 år* handler om de tre rumenske jentene Mariana, Florina, Elena og deres kamp for å bryte ut av menneskehandelens forbannelse. Matei skriver basert på egne erfaringer fra tiden hun ga svært mange fortvilte jenter husvære og mye omtanke.

«Matei anser seg ikke som forfatter. Hun er bare mor for mer enn 4000 jenter hun har reddet fra helvete», skrev vår kollega Vibeke Knoop Rachline i et intervju med henne i Aftenposten i mars.

Den rumenske kvinnens budskap er alt annet enn underholdende lesning. Det plager og engasjerer.

TORSTEIN HVATTUM

Johan Hakelius

Døde hvite menn

Dreyer

Johan Hakelius, svensk journalist og spaltist i Aftonbladet, har skrevet bok om avdøde engelske menn. Utvalget kan virke en smule tilfeldig, men mange av dem har i det minste det til felles at de heller ikke luktet godt da de var i live. Sir Oswald Mosley, Sir Ian Moncreiffe of that ilk, Evelyn Waugh, Sir James Goldsmith og Jeffrey Bernard, for å nevne noen i like tilfeldig orden, er blant dem som får sine miniportretter i boken *Døde hvite menn*. Det hviler en eim av herrekubber og sur piperøyk over fortellingene, som tilbyr uante mengder påfyll til anglofile anekdotedyrkere. Utvilsomt er dette gaven til dem som drømmer om å synke ned i velstoppet Chesterfield med en G&T og kryssordet i The Times før middag, mens kokken koker ihjel grønnsakene til nyrepaien.

RUNE HALLHEIM

Kristian Pedersen m.fl.

filmatisert poesi

gasspedal animert.no

I Norge er vi oppsatt på å filmatisere romaner. Men hvorfor ikke filmatisere dikt?

På kort tid er det vokst frem et internasjonalt miljø for såkalt poesifilm, med blant annet egen festival i Berlin, Zebra Poetry Film Festival. Det lille verkstedet Gasspedal Animert var representert i Berlin, og er nå tatt ut til kortfilmfestivalen i Grimstad i juni.

Gasspedal Animert er et underbruk av forlaget Gasspedal og har foreløpig filmatiserte tre dikt. Filmene er laget av Kristian Pedersen, og diktene er skrevet av Simen Hagerup, Erlend O. Nødtdvedt og Sigurd Tenningen. Det er talende, manuelle montasjer der poesien får en overraskende visuell omdreining. Se selv, alt ligger ute på hjemmesiden.

INGUNN ØKLAND

Nobelprisvinneren Mario Vargas Llosas nye

Roger Casement er et fascinerende portrett

Som skapt

Hvem var Roger Casement? Et gullfunn for enhver forfatter med ønske om å skrive historiske romaner. Hør bare: Født i Irland i 1864, britisk diplomat og menneskerettighetsforkjemper, slått til ridder for sin innsats for å kartlegge overgrep mot befolkningen i Kongo og Amazonas, poet, revolusjonær nasjonalist som forhandlet med tyskerne under første verdenskrig i kampen for et fritt Irland, arrestert av britene og dømt til døden for høyforræderi etter det såkalte Påskeopprøret i Dublin, uthengt som svinsk homofil og pedofil i pressen, henrettet i august 1916.

Helt eller forræder? Nobelprisvinneren Mario Vargas Llosas siste roman *Kelterens drøm* handler både om kolonialismens grenseløse råskap og om irsk frihetskamp. Det siste er det umulig å lese om uten at bilder fra landets sammenbrudd i dag slår inn. Aller mest sentralt er likevel portrettet av en bemerkelsesverdig mann med mange ansikter og mange liv. Var han en helt eller en forræder?

Gyldendal har åpenbart hatt det travelt med å utgi boken, som kom på spansk sist november. Interessant nok har de bedre tid både i Storbritannia og USA, der romanen visstnok blir å finne først i 2012. Om hastverket er hele forklaringen, er vanskelig å si, men det er sjelden jeg ser så mye rusk i en utgivelse fra et så ressurssterkt forlag. Ord er feilaktig smeltet sammen, en båt blir utsatt for et ufrivillig komisk navnebytte, en tidsperiode på fire uker blir senere i teksten til fire måneder. Og dette er bare noen eksempler på lugging som ødelegger for en oversettelse som på et mer overordnet nivå ser ut til å være patent.

I Kari og Kjell Risviks utgave er *Kelterens drøm* språklig konvensjonell. Den er for en stor del skrevet i en refererende, nærmest anonym prosa og veksler mellom ulike tider og steder. På den ene siden fremstiller boken scener der Casement befinner seg i Pentonville Prison mens han venter på en benådning som aldri kommer, på den annen tilbakeblikk der vi i kronologisk orden får høre om diplomatens reiser i henholdsvis Kongo og Amazonas og om hans senere engasjement for et uavhengig Irland. I Vargas Llosas versjon har oppholdene i Afrika og Sør-Amerika nær sammenheng med Casements kamp for irsk frihet, for det var mens han var på reisefot at nasjonalisten og patriotten ble født: «Var ikke også Irland en koloni, akkurat som Kongo?»

Kontraster. Nobelprisvinneren forteller med et vell av detaljer, og boken tynges iblant av daukjøtt og unødvendige gjentakelser. Viktigst er det likevel at han lykkes i å fremstille hovedpersonen som en litterært interessant skikkelse. For selv om Vargas Llosa nærmer seg Casement med stor pietet, fremstår han som ytterst motsetningsfull. Med på å skape dette bildet er romanens referanser til de såkalte Black Diaries. Mens frihetskampforkjemperen satt fengslet, offentliggjorde britisk presse innholdet fra dagboknotatene hans, notater der han viste seg frem som kåting med stor appetitt på svært unge gutter.

Svertekompanje, sannhet eller overdrevne fantasier? Ifølge *Kelterens drøm* er det siste alternativet mest sannsynlig. Resultatet av offentliggjøringen var uansett at Roger Casements navn ble grundig tilskitnet.

ANNE MERETHE K. PRINOS

